

Xuất khẩu thủy sản trước "luật chơi" mới: Tăng trưởng thôi chưa đủ

05:52 24/07/2026

Kim ngạch xuất khẩu thủy sản tăng gần 13% trong nửa đầu năm 2026 cho thấy nhu cầu thị trường quốc tế đang phục hồi. Tuy nhiên, phía sau con số tích cực ấy là một thực tế khác: Cạnh tranh của ngành thủy sản không còn được quyết định chủ yếu bởi giá bán hay sản lượng, mà bởi khả năng đáp ứng các tiêu chuẩn về môi trường, truy xuất nguồn gốc và quản trị chuỗi cung ứng. Đây mới là yếu tố quyết định liệu đà tăng trưởng hiện nay có thể duy trì trong dài hạn hay không.

Thị trường phục hồi nhưng yêu cầu ngày càng cao

Sáu tháng đầu năm 2026, xuất khẩu thủy sản Việt Nam đạt 5,77 tỷ USD, tăng 12,7% so với cùng kỳ năm trước. Riêng tháng 6, kim ngạch đạt gần 1,1 tỷ USD, tăng hơn 20%, đánh dấu một trong những tháng có tốc độ tăng trưởng cao nhất kể từ đầu năm.

Động lực tăng trưởng chủ yếu đến từ các thị trường châu Á. Trung Quốc tiếp tục là khách hàng lớn nhất của thủy sản Việt Nam với kim ngạch khoảng 1,39 tỷ USD, tăng gần 39%. Nếu tính cả Hồng Kông (Trung Quốc), tổng giá trị đạt khoảng 1,47 tỷ USD, tương đương hơn 25% tổng kim ngạch toàn ngành.

Bên cạnh đó, xuất khẩu sang ASEAN tăng trên 20%, còn nhóm thị trường thuộc Hiệp định CPTPP đạt khoảng 1,52 tỷ USD, tăng 9,1%.

Doanh nghiệp thủy sản đẩy mạnh chế biến, nâng cao năng lực chuỗi cung ứng và mở rộng thị trường xuất khẩu nhằm tận dụng nhu cầu phục hồi tại nhiều quốc gia, hướng tới mục tiêu tăng trưởng bền vững trong năm 2026. Ảnh AI

Trong khi đó, các thị trường truyền thống vẫn chưa phục hồi hoàn toàn. Xuất khẩu sang Hoa Kỳ đạt khoảng 891 triệu USD, giảm nhẹ 0,8%, còn Liên minh châu Âu đạt khoảng 535 triệu USD, giảm 1,1% so với cùng kỳ năm trước.

Tuy nhiên, điều đáng chú ý không nằm ở sự tăng hay giảm của từng thị trường, mà ở việc các yêu cầu nhập khẩu đang thay đổi nhanh hơn trước rất nhiều.

Nếu trước đây doanh nghiệp cạnh tranh bằng giá và nguồn cung thì hiện nay, yếu tố được nhà nhập khẩu quan tâm nhiều hơn là hồ sơ truy xuất nguồn gốc, chứng nhận môi trường, tính minh bạch trong toàn bộ chuỗi sản xuất và khả năng đáp ứng các tiêu chuẩn phát triển bền vững.

Lợi thế cạnh tranh đang chuyển từ sản phẩm sang hệ thống

Sự thay đổi của thương mại toàn cầu khiến lợi thế của doanh nghiệp không còn nằm ở từng lô hàng mà ở toàn bộ hệ thống vận hành.

Các thị trường lớn ngày càng siết chặt quy định về chống khai thác hải sản bất hợp pháp (IUU), kiểm soát dư lượng hóa chất, điều kiện lao động, phát thải carbon cũng như trách nhiệm xã hội trong chuỗi cung ứng.

Song song với đó, chi phí logistics tiếp tục tạo áp lực lớn. Đầu tháng 7/2026, cước vận tải container tuyến Viễn Đông - Bờ Tây Bắc Mỹ tăng lên khoảng 7.100 USD/FEU, cao hơn gần 67% so với một tháng trước. Tuyến Viễn Đông - Bắc Âu cũng tăng lên khoảng 5.500 USD/FEU, tăng gần 43%.

Khi chi phí vận chuyển tăng mạnh, doanh nghiệp chỉ có thể bảo vệ lợi nhuận nếu nâng cao giá trị sản phẩm thay vì tiếp tục cạnh tranh bằng giá thấp.

Đây cũng là lý do nhiều doanh nghiệp đang chuyển hướng sang các sản phẩm chế biến sâu, thực phẩm tiện lợi, sản phẩm đóng gói theo tiêu chuẩn riêng của từng thị trường thay vì tập trung vào hàng đông lạnh sơ chế như trước.

Ở lĩnh vực cá tra, việc nguồn cung cá minh thái Alaska suy giảm đã mở ra cơ hội thay thế tại nhiều thị trường châu Âu. Tuy nhiên, để tận dụng cơ hội này, doanh nghiệp phải đáp ứng đồng thời yêu cầu về chất lượng, truy xuất nguồn gốc và tính ổn định của nguồn cung.

Điều đó cho thấy cơ hội thị trường luôn tồn tại, nhưng chỉ dành cho những doanh nghiệp đủ năng lực đáp ứng các tiêu chuẩn mới.

Muốn vượt mốc 11 tỷ USD cần thay đổi cách tạo giá trị

Theo dự báo của các hiệp hội ngành hàng, mục tiêu xuất khẩu trên 11 tỷ USD trong năm 2026 hoàn toàn khả thi nếu tốc độ tăng trưởng hiện nay được duy trì.

Tuy nhiên, để tiến xa hơn và hướng tới mốc 12 tỷ USD, ngành thủy sản sẽ cần nhiều hơn sự phục hồi của nhu cầu thế giới.

Yếu tố quyết định nằm ở việc nâng cấp toàn bộ chuỗi giá trị, từ vùng nuôi, hệ thống kiểm soát chất lượng, chế biến, logistics lạnh cho tới chuyển đổi số trong quản lý sản xuất.

Việc đầu tư vào công nghệ truy xuất nguồn gốc, tự động hóa chế biến, tiết kiệm năng lượng và giảm phát thải không chỉ giúp doanh nghiệp đáp ứng các quy định mới mà còn tạo lợi thế cạnh tranh khi các nhà nhập khẩu ngày càng ưu tiên những nhà cung cấp có khả năng phát triển bền vững.

Trong bối cảnh chuỗi cung ứng toàn cầu tiếp tục tái cấu trúc, ngành thủy sản Việt Nam đang đứng trước một giai đoạn chuyển đổi quan trọng. Tăng trưởng xuất khẩu vẫn là mục tiêu cần thiết, nhưng năng lực thích ứng với những tiêu chuẩn mới mới là yếu tố quyết định vị thế của doanh nghiệp trên thị trường quốc tế. Nếu chuyển đổi thành công, thủy sản Việt Nam không chỉ mở rộng quy mô xuất khẩu mà còn từng bước nâng cao giá trị gia tăng, củng cố thương hiệu

và tạo nền tảng cho tăng trưởng bền vững trong những năm tới.

Nam Sơn (t/h)